

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu na 1.stupni

Obsahové, časové a organizační vymezení

1.

- a) hudební výchova se realizuje ve vzdělávacím oblasti **Umění a kultura**
- d) je vyučována jako samostatný předmět
- d) je vyučována v 1. až 5.ročníku
- d) hodinová dotace je 1 vyučovací hodina týdně / 3 vyučovací hodiny týdně RVHV
- e) výuka je realizována kolektivně v celé třídě v odborných pracovních hudební výchovy s využíváním audiovizuální techniky a dostupných vyučovacích pomůcek

2. vzdělávací obsah je rozdělen do čtyřech základních oblastí:

vokální činnosti – práce s hlasem, zásady správného dýchání, kultivace pěveckého i mluveného projevu, hlasová hygiena, sluchová analýza a intonace (RVHV)

instrumentální činnosti – hra na hudební nástroje a jejich využití při reprodukci, produkci a doprovodech vokálních a hudebně pohybových projevů

hudebně pohybová činnost – ztvárnění hudby pohybem, tancem, gesty

receptivní činnosti – orientace v hudebním časoprostoru, rozlišení emocionálních typů hudby, chápání hudby jako řeči svého druhu na základě hudebně výrazových prostředků, poznávání funkčních typů hudby, aktivní vnímání hudby jako činnost v propojení s výše uvedenými oblastmi.

Předmět navazuje na nepovinné a volitelné předměty Sborový zpěv a Souborová hra

Mezipředmětové vztahy – předmět hudební výchova provází a doplňuje výuku i ve většině jiných předmětů, vždy jako podpůrný a doplňující element, který upřednostňuje estetická a výchovná hlediska s akcentem na estetický prožitek.

Průřezová témata – v tomto předmětu jsou realizována tato:

Environmentální výchova EV

- vztah člověka k přírodě
- hudba v přírodě, příroda v hudbě
- hudební ekologie, hudba a hluk

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech EGS

- svébytnost kultur
- evropská a světová hudba nás zajímá
- kulturní dědictví
- Česko na kulturní mapě Evropy a světa dříve a nyní

Osobnostní a sociální výchova OSV

- poznávání lidí
- vlastní kreativita, nápad a originalita (osobitost projevu)
- rozvoj schopností poznávání
- řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- kooperace
- sebepoznání a sebepojetí
- hodnocení, hodnotová škála, formování postoje
- komunikace, hudba jako jedna z možností nonverbální komunikace

Mediální výchova MV

- schopnost zpracovat, vyhodnotit a využívat podněty z médií, modernost x módnost
- specifická řeč hudby
- vliv médií na utváření hudebních trendů a hodnotových měřítek mládeže

Výchova demokratického občana VDO

- slušnost, tolerance, aktivita, samostatnost

- respektování norem a pravidel
- individualita v kolektivu

Multikulturní výchova MKV

- xenofobie
- slušnost, tolerance, empatie
- vnímání rozmanitosti

3.

Princip práce je shodný jak ve třídách s běžným režimem, tak ve třídách s RVHV.

Ve třídách s běžnou hodinovou dotací vyučující důsledně vychází z konkrétní situace ve třídě.

Učivo je oproti RVHV logicky zredukováno, **akcent je kladen na vytvoření kladného vztahu k hudbě obecně a vytváření a formování hodnotových kritérií.** Teoretické poznatky jsou zredukovány na odpovídající rozsah a vždy důsledně vycházejí z praktických zkušeností (receptivních, vokálních, pohybových i z praktického života).

Vzdělávání v oboru hudební výchova směřuje k :

- celkovému rozvoji žákovy hudebnosti a celkovému rozvoji žákovy osobnosti
- vnímání hudby jako důležité součásti života jedince a celé společnosti prostřednictvím vokálních instrumentálních, hudebně pohybových, poslechových i jiných aktivit
- chápání hudebního jazyka jako specifické formy vyjádření a komunikace
- orientaci a komparaci v širokém spektru hudebních stylů a žánrů současnosti a minulosti
- seznámení se s hudební kulturou různých národů a národností celého světa
- vytváření možností i potřeb setkávat se s hudebními díly a s uměním obecně
- aktivnímu způsobu přijímání hudby
- vytváření žebříčku hodnot a následné schopnosti hodnocení hudebního díla nebo hudebního sdělení

Organizační vymezení předmětu:

Výuka probíhá v odborných učebnách hudební výchovy a informatiky. Formy a metody práce se užívají podle charakteru učiva a cílů vzdělávání:

- skupinové vyučování (vokální, instrumentální a hudebně pohybové činnosti)
- samostatná práce
- kolektivní práce
- krátkodobé a střednědobé projekty

4. Hodnocení

- způsoby a formy hodnocení vycházejí z činnostního principu předmětu a akcentu na vytváření pozitivního a aktivního vztahu k hudební kultuře. Důraz není kladen na míru zvládnutých teoretických poznatků (nejsou pro hodnocení prvořadé, v RVHV jsou hodnoceny separátně jako Hudební nauka ZUŠ).
- na hodnocení má vliv aktivita a snaha žáka, míra zájmu o probíraná témata, orientace v problematice modelových situací a způsoby jejich řešení.
- hodnocení vychází z průběžného pozorování projevů žáků, posouzení progresu v oblasti dovedností a návyků a opírá se i o výsledky kvízů a vědomostních her.
- formy získávání podkladů pro hodnocení volí vyučující na základě konkrétní situace v daném třídním kolektivu nebo individuálně.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- žák zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- vyučující dbá na rozšiřování hlasového rozsahu, správnou hlasovou techniku a dýchání žáků
- žák zvládá reprodukci rytmických útvarů, orientuje se ve dvou-, tří- a čtyřdobém metru vč.mateníků
- vyučující vede žáky k užívání správné terminologie a symboliky
- vyučující vytváří u žáků základní pěvecké a hráčské návyky s akcentem na kázeň a správnou techniku hry na nástroje
- vyučující vytváří modelové situace, teoretické poznatky vyvozuje z praktických činností
- vyučující vytváří zásobu vokálních, instrumentálních a receptivních zkušeností, tj. vytváří zásobu lidových (českých i jiných národů) i umělých písní, poslechových skladeb a jednoduchých instrumentálních úprav pro praktické činnosti žáků
- žák si osvojí zásobu písní (převážně lidových) jako základ pro pochopení hudebně teoretických poznatků a hudebních zákonitostí
- vyučující přizpůsobuje náročnost konkrétní úrovni ve třídě a umožňuje každému žákovi zažít úspěch
- vyučující vede žáky k poznání, že přehled v oblasti umění a kultury jim umožní hlouběji a intenzivněji hudební díla prožívat

Kompetence k řešení problémů

- žák se orientuje v hudebním časoprostoru, je schopen rozlišit, vyčlenit a pojmenovat hudebněvýrazové prostředky (rozlišuje pojmy zvuk/tón, jednotlivé vlastnosti tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby), je schopen je na své úrovni reprodukovat
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, rozliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální
- rozlišuje jednotlivé emocionální a funkční typy hudby, orientuje se v malých hudebních formách
- žák vnímá a chápe hudbu jako řeč svého druhu, ve vazbě na mimohudební zkušenosti
- vyučující vytváří modelové situace, k jejichž řešení žáci docházejí převážně na základě praktických činností
- vyučující předkládá žákům dostatečné množství estetických prožitků a poskytuje dostatek prostoru k tomu, aby si uvědomili, že různí lidé vnímají stejnou věc různě
- vyučující vede žáky k vzájemnému naslouchání a při hodnocení díla, svého výkonu nebo výkonu druhých k tomu, aby svůj názor byli schopni obhájit
- vyučující sleduje ve výuce pokrok všech žáků

Kompetence komunikativní

- žák rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem

- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie. Totéž dokáže vyjádřit graficky.
- žák chápe hudbu jako řeč svého druhu – určitá sdělení dokáže jednoduše vyjádřit hudebně výrazovými prostředky na Orffův instrumentář, keyboard, hrou na tělo nebo pohybem. Vnímá i mimojazykové vyjadřování a sám tuto komunikaci dokáže realizovat
- na půdorysu hudební periody je žák schopen tvořivě komunikovat (improvizace předvětí-závětí)
- vyučující vytváří modelové situace pro realizaci kreativních projevů žáků
- vyučující vytváří prostor k vlastnímu kulturnímu, uměleckému projevu žáků
- učitel se zajímá o náměty, názory, zkušenosti žáků

Kompetence sociální a personální

- vyučující na základě praktických zkušeností z kolektivních hudebních činností vysvětluje dětem potřebu spolupráce v kolektivu (pracovní skupině), důležitost úkolů (rolí), které v týmu plní pro splnění daného společného cíle
- vyučující vede žáky k vzájemnému naslouchání a hodnocení svého výkonu i výkonu druhých
- vyučující vede žáky k tomu, aby brali ohled na druhé
- vyučující volí míru obtížnosti rolí (partů) podle úrovně jednotlivých žáků a v maximální možné míře jim poskytuje možnost zažít úspěch
- na základě respektování názorů každého žáka budovat v dětech sebedůvěru.
- na základě svých praktických zkušeností žáci jsou vedeni ke kritickému usuzování a posuzování žánrů, stylů a funkčních typů hudby
- vyučující vysvětluje a buduje zásady chování na kulturních akcích,

Kompetence občanská

- žák si vytváří pozitivní a citový vztah ke kulturnímu dědictví a státním symbolům prostřednictvím práce s lidovými i umělými písněmi, státní hymnou a úpravami děl našich autorů
- žák je veden ke kritickému myšlení nad obsahy hudebních děl hudby artificiální i nonartificiální
- učitel umožňuje žákům, aby se podíleli na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků
- vyučující vysvětluje žákům potřebu respektovat, chránit a oceňovat naše tradice a kulturní a historické dědictví, poukazovat na kontinuitu kulturního vývoje
- vyučující buduje v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, probouzí aktivní přístup k muzicírování a přijímání kultury obecně, vede žáky k tomu, aby se aktivně zapojovali do kulturního dění

Kompetence pracovní

- žák zvládá techniku hry na Orffův instrumentář a další vhodné hudební nástroje a taktéž jejich údržbu
- žák využívá nástroje k doprovodné hře, tanečním pohybem vyjadřuje hudební náladu, pohybem nebo graficky vyjadřuje průběh skladby a jeho změny
- žák pracuje s obecně známými i nezbytnými odbornými termíny, znaky a symboly
- vyučující vede žáky k potřebě aktivního přístupu k provozování i přijímání (percepce) hudby a umění obecně
- vyučující seznamuje žáky se současnými technickými možnostmi provozování hudby

- vyučující sleduje při hodině pokrok všech žáků
- vyučující vede žáky v maximální míře k užívání nejrůznějších hudebních nástrojů a vybavení a naplňuje tak činnostní pojetí předmětu

▪ Učivo je rozvrženo podle jednotlivých ročníků, přičemž je na zvážení pedagoga, zda některou látku/téma přesune dle konkrétní situace ve třídě – ovšem při důsledném dodržení logické návaznosti. Pedagog je obeznámen s metodickými příručkami a osnovami. **Učivo zde není strukturováno do časových či jiných oddílů a bloků !!!!**

▪ **Objem a rozvržení učiva** vychází z osnov pro hudební nauku ZUŠ, z rámcových osnov pro třídy s RVHV (VÚP – 80./1.pol.90.let), osnov pro HV (de facto všech učebních programů) a vlastních zkušeností. Nejedná se o dogma, určující roli hraje konkrétní pedagog.

▪ **Metody a formy práce** jsou plně na zvážení a možnostech konkrétního vyučujícího. Důsledně by měl uplatňovat **činnostní princip** v duchu ideí Orffova Schulwerku a jeho adaptace ve všech složkách (vokálních, instrumentálních, receptivních, hudebně pohybových i **hudebně teoretických**) při využití didaktické techniky a nástrojového vybavení. V maximální možné míře umožnit žákům seberealizaci, vč.přípravy kvízů, referátů, vlastních skladatelských pokusů atd.

▪ **Výběr písňového materiálu** je na zvážení pedagoga, je pochopitelně určován používanými učebnicemi, zpěvníky a ostatními materiály. Výběr by měl vždy korespondovat s probíranou teorií (nauka, intonace, dějiny hudby atd.). **Zejména na I. stupni je nutno orientovat se na lidovou píseň!**

▪ **Výběr materiálu pro instrumentální činnosti** je na zvážení pedagoga s přihlédnutím k úrovni žáků konkrétní třídy. U tříd RVHV se předpokládá kromě využívání dostupných materiálů (viz.různé) i příprava vlastních úprav dle konkrétního nástrojového obsazení vyučované třídy a její úrovně. Ve třídách vyučovaných v běžném režimu lze od 2./3.ročníku vyučovat frontálně hře na **zobcovou flétnu** (Daniel – Škola hry na ZF I.díl, Prchal, Cvičení pro SFF...).

▪ **Výběr poslechového materiálu** je na zvážení pedagoga – vždy důsledně v návaznosti na používané učebnice (Herden...) a probíranou látku (teoretické poznatky – hud.formy, hud.nástroje, lidské hlasy, dějiny hudby, profily skladatelů atd.).

▪ Objem uvedené látky je pro třídy s RVHV. Vyučující ve třídách vyučovaných v běžném režimu se soustředí pouze na **základní (elementární) teoret.poznatky**, nezbytné pro pochopení nebo prožitek z poslouchané/hrané/zpívané hudby - vždy důsledně ve vazbě na praktické činnosti! **UPŘEDNOSTŇUJE PRAKTICKÉ ČINNOSTI PŘED TEORIÍ !**

▪ Ve třídách s běžnou hodinovou dotací vyučující důsledně vychází z konkrétní situace ve třídě. Učivo je oproti RVHV logicky zredukováno, akcent je kladen na vytvoření kladného vztahu k hudbě obecně, na prvním stupni s důrazem na lidovou píseň a praktické instrumentální a hudebně pohybové činnosti s maximálním využitím rytmického instrumentáře. Teoretické poznatky jsou zredukovány na odpovídající rozsah a vždy důsledně vycházejí z praktických zkušeností (receptivních, vokálních, pohybových i z praktického života).

